

etyk

Sisäsivuilla kerrotaan
palokuntien osuudesta
ETYK-järjestelyissä

1975:6-7
BRANDVÄRN

palontorjunta

etyk

Conference on Security
and Cooperation in Europe
Helsinki 1975

Palokuntien osuudesta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen järjestelyissä

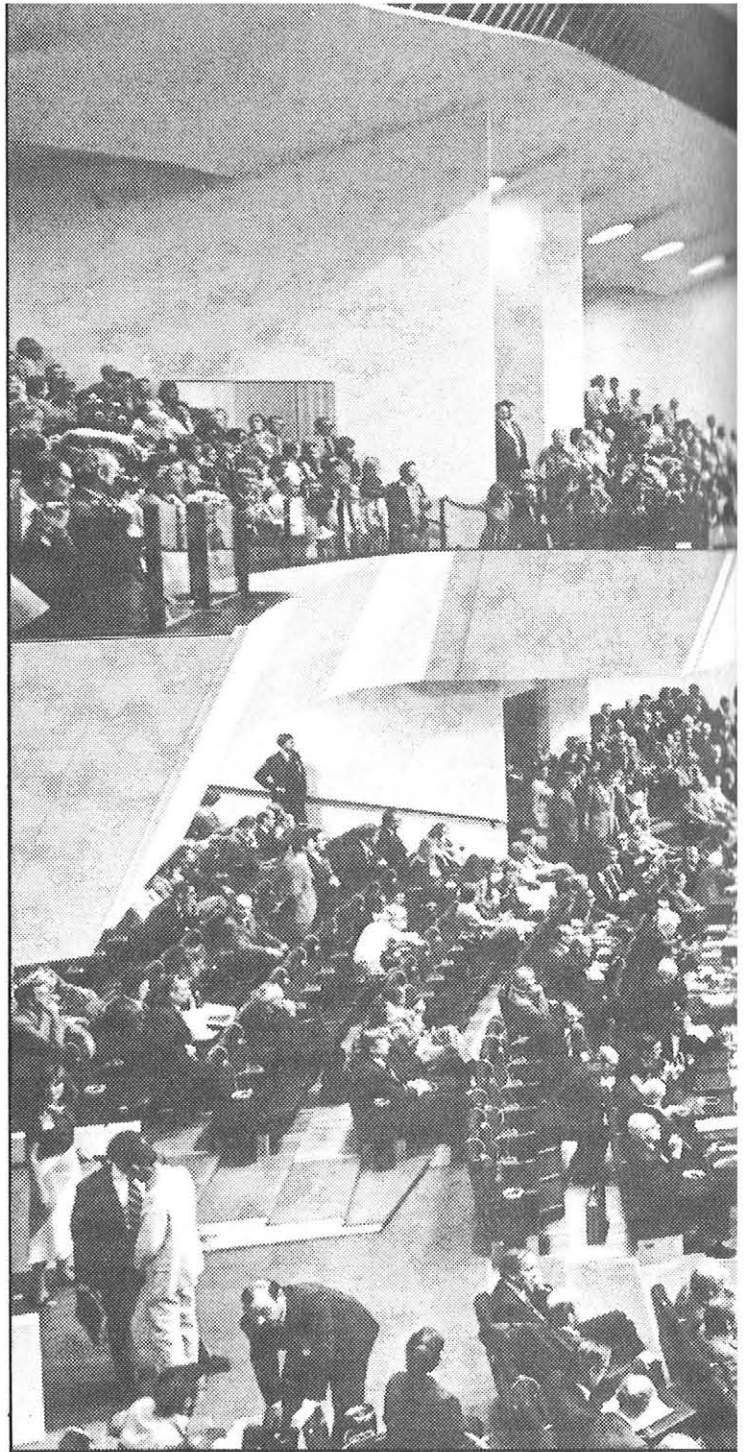
614.842.864

Kuvat: Kalevi Keski-Korhonen

● Helsingissä 30. 7.—1. 8. 1975 pidetyn ETYK-kokouksen turvallisuusjärjestelyjen esittely julkisuudessa on asian luonteesta johtuen jäänyt ymmärrettävistä syistä verraten pintapuoliseksi, eikä jälkikäteenkään ole mahdollista puuttua asiaan syvällisemmin.

● Joitakin näkökohtia historialliseksi luonnehditun tapahtuman turvatoimista voitaneen kuitenkin esittää.

● Tapahtunutta ovat pyynnöstämme valottaneet Helsingin kaupungin palopäällikkö Rainer Alho, Vantaan kaupungin palopäällikkö Yrjö Salkola ja Helsingin lentoaseman apulaispäällikkö Heikki Helkamo.

Finlandiatalolle kokouksen ajaksi perustetun paloaseman yksiköitä. Taustalla näkyvä johtokeskusauto 10 toimi viikon ajan palolaitoksen ETYK-toiminnan johtokeskuksena koko kaupungin alueella. Kuvasta puuttuu "Finlandian paloa-reenalle" sijoitettu lääkäriambulanssi ja sairaankuljetusyksikkö.

Palopäällikkö Rainer Alho

**ETYK ja
Helsingin
kaupungin
palolaitos**

Helsingin kaupungin palolaitoksen vastuulla oli nyt, kuten ETY-kokouksen ensimmäisenkin vaiheen aikana vuonna 1973 huolehtia sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetustoimesta myös kokouksen aikaansaamissa erityisolosuhteissa. Valmistelujen lähtökohtana oli sammutus-, pelastus- ja sairaankuljetusvalmiuden varmistaminen sekä normaaleja että kokouksesta mahdollisesti johtuvia poikkeuksellisia tilanteita varten siten, etteivät useat samanaikaisetkaan tehtävät heikennä oleellisesti toimintaval-

miutta. Lisähuolena oli poikkeuksellisen kuuman kesän aiheuttama normaalia suurempi päivittäinen hälytystiheys. Normaalisti palolaitos saa kymmenkunta palo- ja pelastushälytystä vuorokaudessa. Nyt hälytyksiä on ollut kaksin- jopa kolminkertainen määrä vuorokaudessa. Näin oli myös ETY-kokouksen aikana.

Palolaitoksella erillinen ETYK-organisaatio

Palolaitoksen toiminta jaettiin kokous-

viikolla ETY-kokouksesta johtuvaan erityistoimintaan (työnimenä E-toiminta) ja normaalitoimintaan. Normaali-toiminnasta, joka sekin tarpeen mukaan liittyi E-tehtäviin, vastasivat II apulaispalopäällikkö *Sakari Lehtinen* ja koulutuspäällikkö *Bo Winqvist*. E-toimintaa johti allekirjoittanut apunaan palolaitoksen ETYK-valmistelujen vastuuhenkilö, sairaankuljetuspäällikkö *Osmo Nurmio*, joka oli aloittanut erityistehtävien valmistelut jo viikkoja ennen kokousta. Käännä

E-toimintaa johdettiin koko viikon ajan Finlandiatalon alueelle perustetun tilapäisen paloaseman tukikohtana toimineesta johtokeskusautosta, josta oli tavanomaiset langalliset- ja radioyhteydet palolaitokseen ja erinäisiin muihin tarpeellisiin pisteisiin. Täältä johdettiin siis myös Finlandiatalon ulkopuolella toimivia erityisyksiköitä. Normaalia tiiviimpi yhteistyö poliisin kanssa oli leimaa antava piirre E-toiminnassa.

Tilapäinen paloasema

Finlandiatalon alueelle perustettu tilapäinen paloasema käsitti aikaisemmin mainitun johtokeskusauton ohella palomestarin johdolla toimivan sammutusyksikön, lääkäriambulanssin ja sairausauton. Nämä yksiköt oli kokouksen aikana varattu yksinomaan Finlandiatallolla mahdollisesti kysymyksen tulevia toimia varten. Mainittakoon, että alueen ulkopuolelta tulleet, hälytystehtäviinkin kiirehtivät yksiköt olisivat joutuneet ankariin turvallisuustarkastuksiin, joten ensitoimiin tarvittavat yksiköt oli alunalkaen sijoitettava valmiiksi mahdolliselle toiminta-alueelle.

Palolaitoksen huolen puheena olevasta kohteesta ymmärtää hyvin kun otetaan lisäksi huomioon, että kansainvälisistä kokoustavoista sekä kokouksen mittavista teknisistä järjestelyistä johtuen rakennuksen henkilö- ja paloturvallisuus heikkeni samanaikaisesti kun siellä työskenteli poikkeuksellisen suuri ja arvovaltainen henkilökunta. Edellä olevaan vaikuttivat muun ohella seuraavat seikat: Palokuorma kasvoi laajoista tilapäisrakenteista johtuen. Lisäksi suljettiin muista turvallisuussyistä useita poistumisteitä samanaikaisesti kun tupakointi oli sallittava sellaisissa tiloissa, joissa se normaalisti oli kielletty. Edelleen oli osa automaattisesta paloilmotuslaitoksesta suljettava käytöstä. Näin syntynyt rakenteellinen paloturvallisuuden heikkeneminen oli siis korvattava operatiivista valmiutta tehostamalla, jonka lisäksi oli varauduttava poikkeuksellisiin tilanteisiin.

Toimintavalmiudesta ja toiminnasta

Kokousviikolla oli syytä varautua normaalia laajempiin ja poikkeuksellisiin tehtäviin. Tästä syystä normaalia toimintaa varten tarpeelliset yksiköt pyrittiin lomakaudesta ja muista esteistä huolimatta pitämään täysin miehitettyinä. Mainittakoon esimerkiksi, että laitoksen koko tikaskalusto (3 tikasta ja nostolava) oli miehitettyinä. Normaalisti oli täytynyt tyytyä yhteen tikasauton ja nostolavaan. Lisäksi oli E-toimintaa varten varattuna 10 ylimääräistä, täydellisesti varustettua sairaankuljetusyksikköä, yksi ylimääräinen lääkäriambulanssi, sammutusyksikkö ja varalla kaksi normaalisti miehittämätöntä konetikkaa kuten edellä jo mainittiin.

Yhdeksän ylimääräistä sairausauttoa vuokrattiin kokousviikon ajaksi. Muutoin tultiin myös erityisyksiköiden kohdalla toimeen omalla kalustolla.

Henkilöstön osalta todettakoon, että E-toimintaan Finlandiatallalla saattoi osallistua vain henkilö, joka oli tähän tehtävään ilmoitettu hyvissä ajoin ennen turvakokousta ja jolle oli myönnetty henkilökohtainen turvatunnus. Tämä järjestely aikaansai henkilösioita hoitaville palolaitoksen viranhaltijoille joukon lisäongelmia, joista kuitenkin selvitettiin kunnialla. Olihan huolehdittava päivittäin ja jopa tunneittain siitä, että oikea mies on oikeaan aikaan oi-

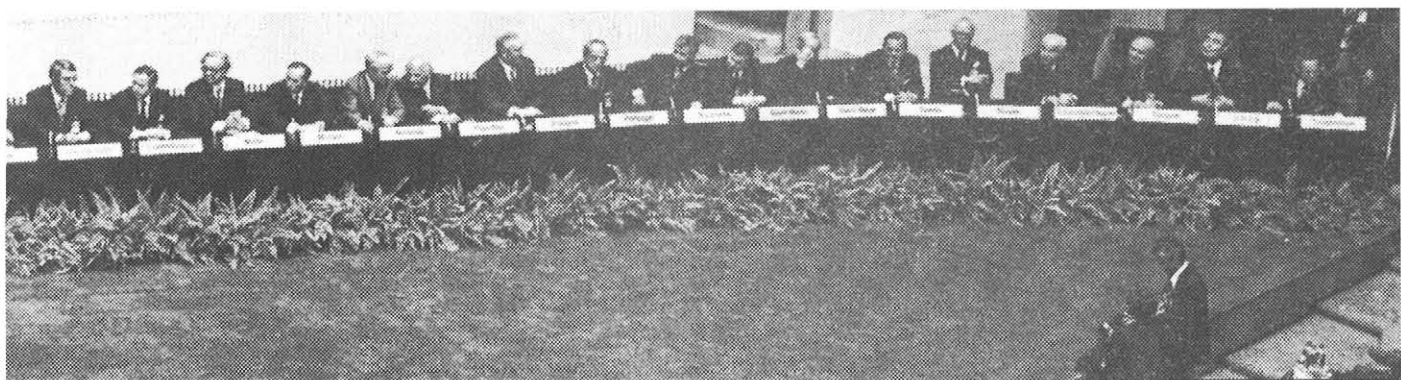
keassa paikassa. Ylimääräinen henkilöstö palkattiin ylityöhön ilmoittautuneista miehistä. Tästä johtuvat kustannukset suorittaa valtio, kuten ETY-kokouksen ensimmäisen vaiheenkin aikana tapahtui.

Toiminnan osalta on rajoitettava toteamaan, että normaalitoiminta oli yleensä tavanomaista vilkkaampaa. Pitkälti yli 20 hälytyksen päiviä oli joukossa, sairaankuljetuksista puhumattakaan. E-toiminta rajoittui kaikille osapuolille onneksi lähinnä ennalta suunniteltuihin varmistus- tai vartiotehtäviin, taikka erinäisten tilannetietojen edellyttämiin tehostettuihin toimintavalmiusjärjestelyihin eri puolella kaupunkia. Mainittakoon esimerkiksi, että toinen lääkäriambulansseista oli kokousedustajien tulo- ja lähtöpäivinä Helsingin lentoasemalla paikallisten yksiköiden vahvistuksena.

Liikenneongelmia ei palolaitoksen yksiköillä ollut koko viikon aikana. Tilanteeseen oli varauduttu jo ennakolta, jonka lisäksi E-toiminnan johtopaikalta Finlandiatalon paloasemalla seurattiin jatkuvasti poliisin liikenteenohjausta. Eräissä tapauksissa siirrettiin palolaitoksen yksiköitä mm. liikenteellisistä syistä tilapäiseen toimintavalmiusasemiin myös paloasemien ulkopuolelle. Helsingin palolaitoksen hälytysluontoinen liikenne sujui kokousviikolla vähintään yhtä hyvin kuin normaalioloissa, välillä paremminkin. Lehtitietojen

Osa vuokratusta ylimääräisestä sairaankuljetuskalustosta. Autot varustettiin ja miehitettiin vaativaa tehtäväänsä ajatellen täydellisesti. Vuokratut sairausautot saivat palolaitoksen teknillisen osaston toimesta palolaitoksen radio-ym. kaluston sekä palolaitoksen tunnuksat ja operatiivisen numeroinnin. — Kuva: Helsingin kaupungin palolaitos

mukaan on erällä ulkokunnista tulleilla sairausautoilla ollut liikennevaikeuksia, mutta palolaitoksella ei ole tästä lähempiä tietoja.

Julkisuudessa suurta huomiota herättäneestä ETYK-turvajärjestelyihin liittyneestä venepalosta annetaan asianomaisten viranomaisten taholta aikanaan yksityiskohtainen selvitys. Jo tässä vaiheessa voidaan todeta, että palolaitoksen toiminta rajoittui — siitä riippumattomista syistä — tapahtuneen onnettomuuden toteamiseen sekä tutkintaviranomaisten avustamiseen sukellustoiminnan muodossa. Paloteknisessä mielessä tapaus antaa jälleen aiheen selvittää lujitemuovisten veneiden paloturvallisuuskysymyksiä. Asiahan on VTT:n palotekniikan laboratorion tutkittavana.

Arvokkaita kokemuksia

ETY-kokouksen I ja II vaiheet ovat antaneet pääkaupungin palolaitokselle korvaamattomia kokemuksia toiminnan suunnittelusta erityistilanteiden varalle. Lisää huomiota tulee vastaisuudessa kiinnitettäväksi mm. henkilöasioiden ja sijoitusten nykyistä laajempaan ennakkovalmisteluun ja entistä yksityiskohtaisempien ja vaihtoehtoisten toimintamallien valmisteluun mahdollisten terroritekojen ja muiden poikkeuksellisten tilanteiden varalta.

Lopputoteamus

Lopputoteamuksena haluaisin mainita, että kaikki viranomaiset suhtautuivat palo-, pelastus- ja sairaankuljetustoimen osuuteen ETY-kokouksen turvajärjestelyissä mitä vakavimmin. Tämä näkyi myös käytännössä siten, että pääkaupungin palolaitokselle suotiin taloudelliset ja tekniset edellytykset toteuttaa esteettömästi tähän saakka laajimmat erityisjärjestelyt kaupunkilaisten ja korkeiden vieraiden turvallisuuden takaamiseksi kokousviikon aikana.

ETYK-päätösasiakirjan allekirjoitus Finlanditalossa 1. 8. 1975. Allekirjoittajina vasemmalta lukien liittokansleri Helmut Schmidt, Saksan liittotasavalta; puoluejohtaja Erich Honecker, Saksan demokraattinen tasavalta; presidentti Gerald Ford, Yhdysvallat; liittokansleri Bruno Kreisky, Itävalta; pääministeri Léo Tindemans, Belgia; puoluejohtaja Todor Zhivkov, Bulgaria; pääministeri Pierre Trudeau, Kanada; presidentti Makarios, Kypros; pääministeri Anker Jørgensen, Tanska; pääministeri Carlos Arias Navarro, Espanja; presidentti Urho Kekkonen, Suomi; presidentti Valéry Giscard d'Estaing, Ranska; pääministeri Harold Wilson, Englanti; pääministeri Konstantin Karamanlis, Kreikka; puoluejohtaja Janos Kadar, Unkari; pääministeri Liam Cosgrave, Irlanti; pääministeri Geir Hallgrímsson, Islanti; pääministeri Aldo Moro, Italia; pääministeri Walter Kieber, Liechtenstein; pääministeri Gaston Thorn, Luxemburg; varapääministeri Anton Buttigieg, Malta; pääministeri André Saint-Mleux, Monaco; pääministeri Trygve Bratteli, Norja; pääministeri Joop den Uyl, Hollanti; puoluejohtaja Edward Giersek, Puola; presidentti Francisco da Costa Gomes, Portugali; presidentti, puoluejohtaja Nicolae Ceausescu, Romania; ulkoministeri Gian Luigi Bertl, San Marino; arkkipiispa Agostino Casaroli, Vatikaani; pääministeri Olof Palme, Ruotsi; presidentti Pierre Graber, Sveitsi; presidentti, puoluejohtaja Gustav Husak, Tšekkoslovakia; pääministeri Süleiman Demirel, Turkki; puoluejohtaja Leonid Brezhnev, Neuvostoliitto ja presidentti Josip Broz Tito, Jugoslavia.

Palopäällikkö Yrjö Salkola

ETYK ja Vantaan kaupungin palolaitos

Äskettäin Helsingissä pidetyn ETY-kokouksen synnyttämä kuhu eri tahoilla alkaa vähitellen laantua ja voidaan jo rauhallisimmin eri tahoilla tarkastella mitä se oikein oli ja mitä tapahtui.

Vantaa joutui lähinnä lentoaseman vuoksi ETYK:in piiriin ja se näkyi myöskin maisemassa suomalaisessa yhteiskunnassa aikaisemmin kokemattomalla tavalla: panssareita, sotilaita ja poliiseja lentoasema ja sinne johtavat tienvarret täynnä ja ilmavoimien sotatekoneet ja helikopterit kiertämässä kenttää ja sen ympäristöä.

Tämä kaikki lienee ollut tarpeen korkeiden vieraiden suojelemiseksi aja-

tellen muualla sattuneita tapahtumia, jolloin mitä häikäilemättömmillä ja raaimmilla tavoin on tehty hyökkäyksiä ja kaappauksia milloin minkin asian puolesta.

Palokunnalle eivät tällaiset turvatouimet normaalisti ja periaatteessa millään tavoin kuulu, vaan ovat poliisin ja sotilasviranomaisen asioita, mutta mikäli terroriteoista syntyy vahinkoa, syttyy tulipalo, syntyy sortuma tai muu tilanne, jossa ihmisiä haavoittuu tai muutoin loukkaantuu, kutsutaan palokunta yhteiskunnan ainoana järjestettynä pelastusyksikkönä apuun. Jo tällaisen vaaran uhatessakin palokunta kutsutaan valmiuteen; tuttua menettelyä esimerkiksi pommiuhan yhteydessä.

Tämän kertaisen ETYK-tapahtuman kohdalla turvallisuusjärjestelyt olivat kaikkiin aikaisempiin samantapaisiin tapahtumiin nähden erikoiset ja voidaan sanoa, että niissä noudatettiin poikkeuslain käytäntöä, vaikka sellaista ei tietämäni mukaan maassa ollut julistettu. Sitä kenen käskystä ja minä instanssin toimesta ja valtuuksin toimenpiteitä on johdettu ja toteutettu, ei ole missään vaiheessa ilmoitettu.

Käännä

Todettakoon, ettei Vantaan palolaitokselle missään vaiheessa ilmoitettu, miten mahdollisissa tilanteissa tulisi toimia. Julkisten tiedotusvälineiden välittämien tietojen perusteella sekä sen perusteella mitä ympärillä näkyi tapahtuvan katsoin aihelliseksi tiedustella asiaa lentokenttäviranomaisilta, missä Vantaan kohdalla oli suuri painopiste. Tällöin kävi ilmi, että mitään muita toimenpiteitä ei oltu palokunnan osalle suunniteltu kuin että sen liikkumista p.o. alueilla oli rajoitettu. Tällöin selvisi mm. että liikkuminen myös hälytysajossa edellytti erikoista tunnusta autoihin. Nämä saatiin, mutta onneksi tilanteita ei syntynyt, joten niiden pätevyyttä ei voinut todeta.

Tilanteen aikana sattui lentoasemalla kaksi pientä palonalkua, toinen VIP-huoneen sähkökaapeleissa ja toinen presidentti G. Fordin lentokoneen alla käynnistysaggregaatin pakoputkessa (nokipalo). Kummassakaan tapauksessa ei tarvittu Vantaan palokunnan toimenpiteitä.

Vantaan palokunnan hälytysajoissa ei sattunut tilanteita, jolloin ajoneuvoja olisi pysäytetty tai ne olisivat joutuneet poikkeamaan lyhyemmiltä ajoreiteiltään ajaessaan esim. sairaalaan.

Välttääksemme kaikin tavoin minikäänlaisten hankaluuksien syntymistä, kielsin käynnit lentoasemalla; samoin palotarkastustoiminta keskeytettiin täksi ajaksi.

Helsingin palokunnan joutuessa järjestämään tilanteen ajaksi erikoisvartiointin, joka sitoi miehistöä normaali-vahvuuksista, oli Vantaan palolaitos erikoisjärjestelyin valmiudessa antamaan ensilähden asteista apua, mutta näitäkään toimenpiteitä ei tarvinnut käyttää.

On luonnollista, että myös palokuntien tulee tarvittaessa olla erikoisvalmiudessa tämän laatuisten tapausten yhteydessä ja niiden on mukautettava toimintansa tilanteiden vaatimalla tavalla. Olisi kuitenkin kohtuullista vaatia, että se viranomaisen, jonka toimivaltaan laillisen järjestyksen mukaan tällaisten asioiden hoitaminen kuuluu, antaa asiasta asianmukaiset käskyt siinä järjestyksessä kuin hallintojärjestelmämme edellyttää. Muutoin osaamme vain toimia palolain määräysten alaisena.

Jos tapahtuma ei olisi ollut kaikille tunnettu, nykyisen kaappausten ja valvankumouksen maailmassa saattaisi tulla mieleen epäily, ollaanko laillisen vallan asialla.

ETYK:in kohdalla ei asiassa ollut epäselvyyttä, puuttui vain varsinaiset toimintaohjeet. □

Helsingin lentoaseman apulais-päällikkö Heikki Helkamo

ETYK ja Helsingin lentoaseman pelastus- ja palotoimi

Helsingin lentoaseman pelastus- ja palotoimesta huolehtii lentoaseman oma palokunta, eräs maamme harvoista valtion vakinaisista palokunnista. Yksikköä johtaa palopäällikkö *Eero Evinen*, kokonaisvahvuus on noin 70 henkilöä, joista kaksikymmentä on siviilipalvelumiehiä. Nämä saavat palvelusaikanaan ilmailuhallinnon kahden kuukauden pituisen palomieskoulutuksen ja toimivat sen jälkeen lopun palveluajastaan Helsingin lentoasemalla pelastus- ja palotoimen tehtävissä. Yksikön kalusto käsittää mm. viisi paloautoa, kolme ambulanssia, telamaasturin ja johtoauton.

Lentoaseman normaali toiminta edellyttää jo sinänsä sen pelastus- ja palotoimelta mahdollisimman pitkälle

kehitettyä toimintavalmiutta ja kykyä toimia myös poikkeuksellisissa tilanteissa. Näin ollen ei Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous aiheuttanut lentoaseman palokunnassa suurempia erityisjärjestelyjä. Yksikkö oli koko ETYK-viikon tehostetussa toimintavalmiudessa. Lomia ei siviilipalvelumiehille tuoksi ajaksi myönnetty.

Päivystys tapahtui siten, että osa palokunnasta suoritti paloautoissa kii-totievarmistusta ennalta määrätyissä valmiuspaikoissa lentokenttäalueella, tankkauspaikoilla ja asematasolla, yksi ryhmä päivysti ilmavoimien raskaassa helikopterissa ja muu osasto oli lähtövalmiina paloasemalla. Helikopteriryhmä päivysti ajoittain myös ilmassa. Lääkintätehtäviä varten päivysti lentoaseman oma lääkintäryhmä ja Helsingin kaupungin lääkäriambulanssi.

Hälytystilanteita ei palokunnalla ollut paria pienekköä palovarmistusta lukuunottamatta.

Mielenkiintoisimpia avustustehtäviä lienee ollut niillä palomiehillä, jotka kuljettivat lentoaseman pienoissuusia. Tällä tasavallan presidentti kävi vastaanottamassa ne ETYK-delegaatiot, joiden lentokoneita ei voitu sijoittaa VIP-vastaanottohallin läheisyyteen.

Yhteistyö lentoaseman muun henkilökunnan ja paikalla poikkeuksellisesti olleiden poliisi- ja sotilasyksiköiden kanssa sujui kitkattomasti ja tehokkaasti. □